

Czym są konsultacje społeczne i czemu służą?

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego to nie tylko szeroka świadomość dotycząca praw i obowiązków związanych z relacją obywatel - władza, ale także możliwości skutecznej komunikacji, która pozwala na podejmowanie przez organy państwowe jak najlepszych decyzji, które będą z pożytkiem dla obywateli. Temu służą konsultacje społeczne.

Portal organizacji pozarządowych podaje bardzo przystępną definicję tego, czym są konsultacje społeczne i czemu służą:

„Konsultacje społeczne to proces dialogu pomiędzy przedstawicielami władz (każdego szczebla - od lokalnych po centralne) a mieszkańcami, mający na celu zebranie głosów mieszkańców i w oparciu o nie podjęcie przez władze optymalnych decyzji w sprawach publicznych”.

Rozwijając powyższą definicję, konsultacje są sposobem na przedstawianie przez władze swoich planów odnośnie rozwiązań legislacyjnych, inwestycyjnych, a także innych, które mają lub będą mieć znaczący wpływ na życie społeczne. Mogą to być już gotowe plany, które poddawane są dyskusji lub przedstawiciele organów państwowych mogą zaprosić obywateli do wypracowania takich rozwiązań od samych podstaw, czyli od diagnozy, przez przygotowanie możliwych rozwiązań, aż do sposobu i formy ich realizacji. Chodzi o to, aby w ten sposób odpowiadać na zróżnicowane oczekiwania społeczne w ramach zmian w prawie czy realizowanych przedsięwzięć.

Jednocześnie główny cel określa Kodeks Konsultacji, który jest częścią rządowego programu „Lepsze regulacje na lata 2012-2015”, i dotyczy przede wszystkim „poprawy jakości decyzji i legislacji”.

Warto również znać podstawowe zasady prowadzenia konsultacji społecznych, które określają właściwą drogę do osiągnięcia wyznaczonego celu. Takich 7 zasad na swojej stronie internetowej publikuje Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej. Należą do nich:

1. Dobra wiara - konsultacje prowadzone są w duchu dialogu obywatelskiego. Strony słuchają się nawzajem, wykazując wolę zrozumienia odmiennych racji.
2. Powszechność - każdy zainteresowany tematem powinien móc dowiedzieć się o konsultacjach i wyrazić w nich swój pogląd.
3. Przejrzystość - informacje o celu, regułach, przebiegu i wyniku konsultacji muszą być powszechnie dostępne. Jasne musi być, kto reprezentuje jaki pogląd.
4. Responsywność - każdemu kto zgłosi opinię, należy się merytoryczna odpowiedź w rozsądnym terminie, co nie wyklucza odpowiedzi zbiorczych.
5. Koordynacja - konsultacje powinny mieć gospodarza odpowiedzialnego za konsultacje tak politycznie, jak i organizacyjnie. Powinny one być odpowiednio umocowane w strukturze administracji.
6. Przewidywalność - konsultacje powinny być prowadzone od początku procesu legislacyjnego, w zaplanowany sposób i w oparciu o czytelne reguły.
7. Poszanowanie interesu ogólnego - choć poszczególni uczestnicy konsultacji mają prawo przedstawiać swój partykularny interes, to ostateczne decyzje podejmowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji, powinny reprezentować interes publiczny i dobro ogólne.

Więcej informacji o zasadach prowadzenia konsultacji społecznych: www.gov.pl

Opisując konsultacje społeczne warto spojrzeć na to zagadnienie zdecydowanie szerzej. Portal organizacji pozarządowych ngo.pl pokazuje jak konsultacje wyglądają na tle dialogu obywatelskiego. Okazuje się, że na tzw. drabinie partycypacji, która określa realny wpływ obywateli na podejmowane decyzje, znajduje się dokładnie pośrodku. Najwyżej określone w tej hierarchii jest współdecydowanie i współdziałanie. Tu za przykład może posłużyć budżet obywatelski, gdzie zarówno obywatele jak i organizacje pozarządowe mogą wpływać na realne decyzje w przestrzeni publicznej.

Same konsultacje społeczne znajdują się w kategorii konsultowania, gdzie władza pyta obywatela oraz organizacje ngo o zdanie i według założenia wsłuchuje się w przedstawione opinie. Tutaj także komunikacja ma charakter dwustronny, jednak nie daje stronie obywatelskiej realnych narzędzi wpływu na ostateczną decyzję władz.

W trzeciej, ostatniej i niejako najniższej kategorii jest informowanie, które z zasady jest formą jednokierunkową, przekazującą obywatelom informacje na temat planowanych i realizowanych działań.

Jak przypomina Portal organizacji pozarządowych, podstawy procesu włączania obywateli w proces decydowania w ważnych sprawach społecznych stanowi Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 4, który podkreśla w pkt. 1, że „Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu”, a w pkt. 2, że „Naród sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio”. Jednak bezpośrednią podstawę prawną do przeprowadzania konsultacji społecznych w samorządzie znajdziemy w następujących aktach prawnych:

- ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 roku,
- ustawa o samorządzie powiatowym z 5 czerwca 1998 roku,
- ustawa o samorządzie wojewódzkim z 5 czerwca 1998 roku.

W przypadku konsultacji społecznych z organizacjami pozarządowymi przepisy określone są w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z 24 kwietnia 2003 roku.

Opracowane z wykorzystaniem materiałów z następujących serwisów:

www.poradnik.ngo.pl

www.gov.pl

Artykuł opracowany został przez Stowarzyszenie Sursum Corda w ramach realizacji w 2020r. zadania publicznego pod tytułem:

- „Prowadzenie Punktu nieodpłatnej pomocy prawnej Nr 1 zlokalizowanego na terenie miasta Jarosław oraz edukacji prawnej na terenie Powiatu Jarosławskiego”,
- „Prowadzenie Punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego Nr 2 zlokalizowanego na terenie Gminy Wiązownica oraz edukacji prawnej na terenie Powiatu Jarosławskiego”,
- „Prowadzenie Punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego Nr 3 ze specjalizacją nieodpłatnej mediacji, zlokalizowanego na terenie Gminy Radymno, Gminy Laszki i Gminy Chłopice oraz edukacji prawnej na terenie Powiatu Jarosławskiego.

„Zadanie polegające na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczeniu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego jest finansowane z budżetu państwa, a realizowane przez Powiat Jarosławski”